

รายงานเบื้องต้น
สรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการเครือข่ายงานระบาดวิทยาระดับเขต ปี พ.ศ. 2547
วันที่ 8 - 11 สิงหาคม 2547 ณ โรงแรมวังคำ จังหวัดเชียงราย

1. การจัดประชุม

- มีผู้ร่วมประชุม ทั้งสิ้น 140 คน เป็นเจ้าหน้าที่จากกลุ่มระบาดวิทยา สำนักงานป้องกันควบคุมโรค 1-12 จำนวน 95 คน ที่เหลือเป็นวิทยากรและผู้เข้าร่วมประชุม จากสำนักระบาดวิทยา สำนักต่าง ๆ ของกรมควบคุมโรค รวมถึงสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบางจังหวัด

- วิธีการประชุม เป็นการสาธิตการใช้งาน Soft ware ด้านระบาดวิทยา การบรรยาย อภิปราย และประชุมกลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ การดำเนินงานของกลุ่มระบาดวิทยา รวมถึง การร่วมกันหาข้อสรุปที่สำคัญ

- คณะทำงานจัดประชุม มาจากกลุ่มระบาดวิทยา สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 8 - 9 และ 10, กลุ่มงานของสำนักระบาดวิทยา และหน่วยงานของสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 จังหวัดเชียงใหม่ รวม 8 หน่วยงาน

2. สารสำคัญจากการบรรยายพิเศษ

2.1 การบรรยายพิเศษ เรื่อง “ความคาดหวังต่อกลุ่มระบาดวิทยาในสำนักงานป้องกันควบคุมโรค” โดย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเวชกรรมป้องกัน (นพ.ชวลิต มังคละวิรัช) มีประเด็นสำคัญ คือ

2.1.1 แนวโน้มของงานในกรมควบคุมโรคในอนาคต ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ

- ด้านการวิจัยและพัฒนา ควรเป็น Initiative ที่สามารถบอกมาตรการป้องกันควบคุมโรค ที่มีประสิทธิภาพ
- ด้าน Preventive Strategies
- ด้านระบบเฝ้าระวังโรค ต้องมีเป้าหมาย ทิศทาง ตัวชี้วัดที่จับได้ ควรเน้นให้มีการใช้ประโยชน์ ข้อมูลให้มากขึ้น
- ด้านการประเมินผล เพื่อหาจุดอ่อน จุดแข็งของการทำงาน
- ด้าน Competencies ควรพิจารณาผลการอบรม ด้านการนำความรู้จากการอบรม ไปถ่ายทอดต่อ และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ในการป้องกันควบคุมโรค

2.1.2 งานระบาดวิทยา ที่เป็นสินค้าใหม่ของกรมควบคุมโรค ได้แก่ งานเตือนภัยสุขภาพ งานชี้เป้า ซึ่งควรพัฒนาให้มีมาตรฐาน มีบริการหลังการขาย มี package และแรงจูงใจ ตลอดจน ควรมีการวิจัย เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ

2.2 การบรรยายพิเศษ เรื่อง “ระบาดวิทยาเปลี่ยนไป” โดย อาจารย์นายแพทย์สุชาติ เจตนเสน มีประเด็นสำคัญ คือ

2.2.1 หลักการทางระบาดวิทยา ไม่ได้เปลี่ยน แต่วิธีการหรืองานระบาดวิทยา ต้องเปลี่ยน เนื่องจากสภาพปัญหาหรือการเกิดโรคเปลี่ยน มีวิชาการใหม่ มีเครื่องมือใหม่ และมีการเปลี่ยนแปลงขององค์กรและระบบงาน

2.2.2 ข้อมูลที่ได้จากการเฝ้าระวังโรคใช้ได้ 2 ลักษณะ คือ ใช้อย่างรวดเร็ว มี Action response และใช้ระยะยาว ใช้วางแผน กำหนดแผนงาน กำหนดเป้าหมาย ศึกษาหาวิธีควบคุมป้องกันและเอาไปควบคุมกำกับ และประเมินผล

2.2.3 สำนักระบาดวิทยา ต้องพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ต้องมั่นในหลักวิทยาการพื้นฐาน รู้จักประยุกต์วิทยาการต่าง ๆ และปรับให้เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มโรค เพื่อก้าวสู่จุดหมายสูงสุด คือ นำผลงานไปใช้ในการป้องกันควบคุมโรค

3. สารสำคัญจากการประชุมกลุ่ม 5 กลุ่ม

3.1 ด้านการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายและทีม SRRT (Surveillance and Rapid Response Team)

- เครือข่ายระดับวิทยาเขตระดับอำเภอและจังหวัด เป็นแกนนำของทีม SRRT การพัฒนาเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ จึงเป็นการพัฒนาทีม SRRT ด้วย
- ทีม SRRT ระดับอำเภอควรมี 1 - 2 ทีม จังหวัดและสำนักงานป้องกันควบคุมโรค 2 ทีม สำนักโรคติดต่อ 4 ทีม แต่ละระดับ มีกิจกรรมต่างกัน
- ทีม SRRT ควรประกอบด้วย บุคลากรหลายหน้าที่ และควรมีหลักสูตรการพัฒนาที่แตกต่างกัน
- กลุ่มได้เสนอ Road map ของการพัฒนาทีม SRRT
- ที่ประชุมรวมเห็นชอบ ในแนวทางการดำเนินงาน SRRT แต่มีข้อกังวลในเรื่องของ โครงสร้างระดับจังหวัด อาจทำให้บุคลากร มีไม่พอ
- ที่ประชุมรวมมีข้อคิดเห็นว่า เครือข่ายระดับเขต ควรมีก่อนอื่น ๆ เช่น เจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการ เข้าร่วมในเครือข่าย ด้วยหรือไม่
- ขอให้จัดทำโครงการ จัดตั้งทีม SRRT เป็นวาระแห่งปี ของงานระดับวิทยา

3.2 ด้านนวัตกรรมและการศึกษาวิจัยของกลุ่มระดับวิทยา

- งานที่เป็น Initiatives และงานวิจัยของกลุ่มระดับวิทยา มี 5 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาระบบเฝ้าระวังโรค ด้านพัฒนาระบบข้อมูลโรคที่เฝ้าระวังทางระดับวิทยา ด้านการพัฒนาเครือข่ายและบุคลากร ด้านองค์ความรู้ และด้านการบริหารจัดการ
- ในปี พ.ศ. 2548 กลุ่มระดับวิทยา สำนักงานป้องกันควบคุมโรค 1 - 12 จะทำวิจัยร่วมกัน ในหัวข้อ “โครงการศึกษาคุณภาพข้อมูลด้านระดับวิทยา ผู้ป่วยพิษจากสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช ปี 2547”
- กลุ่มระดับวิทยาทุกแห่ง จะร่วมกันรวบรวมผลงาน นวัตกรรมและการวิจัย ที่กลุ่มระดับวิทยาเป็นผู้วิจัยหลัก ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2540 โดยสำนักโรคติดต่อวิทยา รับเป็นแกนในการจัดทำ Web Site รวบรวมผลงานดังกล่าว
- ที่ประชุมรวมมีข้อคิดเห็นว่า งานวิจัยด้านระดับวิทยา ของสำนักงานป้องกันควบคุมโรคเดิม ยังขาดทิศทางและเข้าซ้อน งานวิจัย Initiative หรือ Innovation ของสำนักงานป้องกันควบคุมโรค ควรเป็นงานวิจัย ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กร โดยเฉพาะ Operation research ผลการวิจัยที่ได้ ควรส่งต่อหรือสนับสนุน ให้มีการนำไปใช้ประโยชน์ ในการป้องกันควบคุมโรคให้มากที่สุด ควรมี Research area และ Road map ของการจัดการ การวิจัยด้านระดับวิทยาที่ชัดเจน

3.3 ด้านการประเมินมาตรฐานงานระดับวิทยา

- กลุ่มได้เสนอปัญหาและข้อเสนอแนะ ในการประเมินของตัวชี้วัด แต่ละตัว
- ในการประเมินครั้งต่อไป ควรกำหนดช่วงเวลาของข้อมูล ที่จะประเมิน ให้เหมือนกัน ทั่วประเทศ (ตุลาคม – ธันวาคม) และเกณฑ์ในแต่ละตัวชี้วัด ให้ใช้เท่าเดิม
- ที่ประชุมรวมมีข้อคิดเห็นว่า การประเมินความทันเวลา ควรเป็นการประเมินความทันเวลา ของการออกไปดำเนินการสอบสวน/ป้องกัน/ควบคุมโรค เช่น การดำเนินงานของทีม SRRT มากกว่าความทันเวลาของการรายงาน

3.4 ด้านฐานข้อมูลโรคที่เฝ้าระวังทางระดับวิทยา

- ให้เพิ่มตัวแปรเลขประจำตัวประชาชน และตัวแปรอื่น ๆ ควรใช้รหัส ที่เป็นสากล

- ควรมีการพัฒนาโปรแกรมประมวลผลงานระบาดวิทยาใหม่
- โรคที่เฝ้าระวังฯ ที่ซับซ้อน ระหว่างสำนักระบาดวิทยาและสำนักอื่น ให้ลดเหลือฐานข้อมูลเดียว
- ให้สำนักระบาดวิทยา มีบทบาท ในการขอเพิ่มข้อมูลโรคที่เฝ้าระวังฯ ในระบบคอมพิวเตอร์ฐานข้อมูลของโรงพยาบาล เพื่อให้สามารถดึงข้อมูล มาใช้ได้เลย
- ที่ประชุมรวมมีข้อคิดเห็นว่า แนวคิดที่จะนำข้อมูลจากฐานข้อมูลหนึ่ง ไปใช้ประโยชน์ยังอีกฐานข้อมูลหนึ่ง ต้องระวัง เรื่องวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนั้น การดึงข้อมูลจากฐานข้อมูลหนึ่ง ไปยังอีกฐานหนึ่งนั้น ต้องมีการตรวจสอบและผู้ที่เหมาะสม ที่จะทำหน้าที่นี้ คือ คนในพื้นที่

3.5 ด้านบทบาท ภารกิจ โครงสร้างและอัตรากำลังของกลุ่มระบาดวิทยา

3.5.1 บทบาทหรือพันธกิจของกลุ่มระบาดวิทยา ได้แก่

- ศึกษา วิจัย พัฒนา ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีทางระบาดวิทยา
- เฝ้าระวัง สอบสวน และพัฒนาบุคลากร ทางระบาดวิทยา ร่วมกับเครือข่าย
- พัฒนาระบบข้อมูล ข่าวสาร ข่าวกรอง และการเตือนภัย ทางระบาดวิทยา

3.5.2 ภารกิจงานระบาดวิทยา ได้แก่ การศึกษาวิจัยทางระบาดวิทยา, การประเมินมาตรฐาน, การเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา, กรณวิธีข้อมูลข่าวสารทางระบาดวิทยา, การสอบสวนทางระบาดวิทยา, การพัฒนาบุคลากรทางระบาดวิทยา, การเผยแพร่องค์ความรู้และข้อมูลข่าวสารทางระบาดวิทยา และการนิเทศงานระบาดวิทยา

3.5.3 โครงสร้างภายในและอัตรากำลังของกลุ่มระบาดวิทยา แบ่งเป็น 4 งาน ได้แก่

- งานเฝ้าระวังและเตือนภัยทางระบาดวิทยา (นักวิชาการ 5 อัตรา หรือแพทย์ 1 อัตรา นักวิชาการ 4 อัตรา)
- งานศูนย์ข้อมูลทางระบาดวิทยา (นักวิชาการ 5 อัตรา)
- งานสอบสวนและศึกษาทางระบาดวิทยา (นักวิชาการ 3 อัตรา)
- งานพัฒนาเครือข่ายและมาตรฐานงานระบาดวิทยา (นักวิชาการ 3 อัตรา)

หัวหน้ากลุ่ม เป็นแพทย์ หรือนักวิชาการ(อาวุโส) 1 อัตรา รวมอัตรากำลังทั้งหมด 17 อัตรา เป็นแพทย์ 1 อัตรา และนักวิชาการ 16 อัตรา

ข้อเสนอในด้านบทบาท ภารกิจ โครงสร้างภายในและอัตรากำลัง รวมถึง รายละเอียดหน้าที่ความรับผิดชอบ แต่ละตำแหน่ง สำนักระบาดวิทยา จะนำเสนอกรมควบคุมโรค เป็นภาพรวมของกลุ่มระบาดวิทยาทั้ง 12 เขต

4. การประเมินผลการจัดประชุม

ผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่คิดว่า เนื้อหาการประชุมสอดคล้องกับความต้องการ นำไปใช้ประโยชน์ได้ และควรจัดประชุมทุกปี โดยให้หมุนเวียนไปตามภาคต่าง ๆ สำหรับปี 2549 มีข้อเสนอแนะให้จัดที่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

5. ผลที่ได้รับจากการจัดประชุม

5.1 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ระหว่างผู้ปฏิบัติงาน ที่รับผิดชอบภารกิจระบาดวิทยา แต่ละด้าน ทำให้ได้ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ ที่กลุ่มระบาดวิทยา ทั้ง 12 เขต สามารถนำไปปฏิบัติ เป็นแนวทางเดียวกัน

5.2 ทำให้เกิดความสามัคคีและการทำงานเป็นทีม ส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานระบาดวิทยา ทั้งระดับภาคและระดับประเทศ เป็นการสร้างความเข้มแข็ง ของเครือข่ายระบาดวิทยาระดับเขต

รายงานโดย : กลุ่มระบาดวิทยา สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 จังหวัดเชียงใหม่, 15 กันยายน 2547

